

การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการ งานวิจัยเชิงพื้นที่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

บทความวิจัย

สุดหนึ่ง ณ ระนอง^{1,2} อภิรักษ์ สงรักษ์^{1,2} และ เตือนใจ ปิยัง^{2,*}

วันที่รับบทความ:

4 กุมภาพันธ์ 2563

วันแก้ไขบทความ:

13 พฤษภาคม 2563

วันตอบรับบทความ:

13 มิถุนายน 2563

¹คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง 92150

²สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง 92150

*ผู้เขียนหลัก อีเมล: tuanjai2527@gmail.com

คำสำคัญ:

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลศรีวิชัย
ระบบและกลไก
การบริหารจัดการ
งานวิจัยเชิงพื้นที่
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
การพัฒนาศักยภาพ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เพื่อขับเคลื่อนสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยรับใช้สังคม ตั้งแต่การจัดการระยะต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เหตุผลสัมพันธ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประเมินผลลัพธ์ผลกระทบ การจัดทำระบบทุนเสริมกระบวนการบริหารจัดการ เช่น ระบบพี่เลี้ยง ระบบการพัฒนาศักยภาพนักวิจัย ระบบการติดตามและการรายงานความก้าวหน้า มีพื้นที่แลกเปลี่ยนนอกสถานที่เพื่อเชื่อมต่อนักวิจัยกับผู้ใช้ประโยชน์ และการปรับระบบบริหารจัดการ เช่น การปรับระเบียบข้อบังคับให้เอื้อต่อการวิจัย ผลจากการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้ระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่พบว่า ในปี พ.ศ. 2560-2561 มหาวิทยาลัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ 8.2 ล้านบาท รวม 22 โครงการ และโครงการวิจัยมีการดำเนินงานตามแผนงานร้อยละ 100 มีการถ่ายทอดผลวิจัยสู่ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน และนำผลงานไปใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง มีผลงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่ จำนวน 8 บทความ การยื่นขอจดอนุสิทธิบัตร จำนวน 5 เรื่อง มีนักวิจัยเชิงพื้นที่ 68 คน จาก 10 คณะ ใน 3 พื้นที่ ของจังหวัดสงขลา ตรัง และนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มทักษะให้นักวิจัยเพื่อต่อยอดการพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่สู่ความเป็นมหาวิทยาลัยรับใช้สังคม

Received:

4 February 2020

Received in revised form:

13 May 2020

Accepted:

13 June 2020

¹Faculty of Science and Fisheries Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Sikao District, Trang Province, 92150 Thailand

²Research and Development Institute, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Sikao District, Trang Province, 92150 Thailand

*Corresponding author's E-mail: tuanjai2527@gmail.com

Abstract

This article presents the research management system and mechanism of Rajamangala University of Technology Srivijaya developing as an engagement university. Description of the system covers all stages of the research process management -- upstream, midstream, and downstream. The important management tools include logical framework analysis, stakeholder analysis, and impact assessment. Notably, a support system is provided for smooth operations, which include mentoring system, researcher's competency development, and follow-up session or periodic progress report. The university ensures availability of co-working spaces to connect researchers and users. Most important of all, the university is rather adaptive with policy management, as seen in adjustment in regulations to serve research work conduct. The results of research management system in the year 2017–2018 reveal the research grants totaling 8.2 million baht for 22 research projects, with 100% of sub-research project completion. The research results have been sustainably transferred to communities in the Palian basin for authentic use. Academic achievements include 8 research article publications, 5 patent submissions, 68 area-based researchers from 10 faculties in 3 university areas -- Songkhla, Trang and Nakhon Si Thammarat. In summary, the management of area-based research mechanisms successfully develops researcher's skills required to advance the university towards an institution for social engagement.

Keywords:

Rajamangala University of Technology Srivijaya, System and mechanism, Area-based collaborative research management, Engagement university, Competency development

บทนำ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลง ความคาดหวังจากสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจภายในและภายนอกประเทศในบทบาทซึ่งเป็นกลไกสร้างคนและความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพันธกิจด้านการจัดการศึกษา โดยเน้นให้มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่ทำกิจการเพื่อสังคม (Social enterprise) มากยิ่งขึ้น ด้วย “การร่วมคิดร่วมทำเกิดประโยชน์ร่วมกัน ใช้ความรู้ความชำนาญที่มีและมีผลกระทบที่ดีต่อสังคม” ในลักษณะพันธกิจสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับองค์กรในชุมชนและท้องถิ่น สำหรับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ก้าวสู่พันธกิจมหาวิทยาลัยกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงการบริการวิชาการเพื่อมุ่งขยายผลงานวิจัยเชิงถ่ายทอดความรู้แบบวงกว้าง ซึ่งงานวิจัยที่เป็นความสนใจของอาจารย์เพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างแท้จริง ทั้งนี้การเข้าสู่แนวทางมหาวิทยาลัยรับใช้สังคม (Engagement university) เริ่มต้นจากความต้องการหรือปัญหาของชุมชนและสังคม ผ่านกระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัย การหาแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน การกำหนดทางเลือกในการขับเคลื่อนที่ชุมชนหรือสังคมมีศักยภาพในการปฏิบัติได้จริง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย 20 ปี และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “มหาวิทยาลัยแห่งนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาภูมิภาคอย่างมั่นคง” และกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยคือ สร้างงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่และก่อให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยมุ่งมั่นที่จะผลักดันผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม และงานสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์และขับเคลื่อนเศรษฐกิจสังคมระดับภูมิภาค ทำให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมชุมชนในภูมิภาคอย่างยั่งยืนด้วยนวัตกรรม

อย่างไรก็ตาม ช่องทางการจัดสรรทุนวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ส่วนใหญ่เป็นแหล่งทุนเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย แหล่งทุนงบประมาณแผ่นดินจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) แหล่งทุนวิจัยเงินภายนอกจากสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งโครงการวิจัยส่วนใหญ่เป็นโครงการเดี่ยวหรือโครงการชุดที่ยังไม่มีการบูรณาการข้ามศาสตร์ นักวิจัยดำเนินการวิจัยบนความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของตนเอง ในปัจจุบันการบริหารจัดการทุนวิจัยมีการปรับเปลี่ยนผ่านระบบใหม่

ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งมีทุนประเภทพัฒนาเชิงพื้นที่และผ่านหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ซึ่งสนับสนุนโครงการวิจัยที่เน้นการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนหรือสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เป็นการสร้างกระบวนการให้นักวิจัยเกิดการบูรณาการข้ามศาสตร์ในการดำเนินงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการถ่ายทอดบทเรียนและข้อเรียนรู้ด้านการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ภายใต้ทุนวิจัยที่ได้รับในระยะแรก จะเป็นประโยชน์ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยรับใช้สังคมในอนาคต

สถานการณ์ที่เป็นอยู่เดิม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ มีพื้นที่ใน 3 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดตรัง มีหน่วยงานการศึกษา 12 คณะ และ 3 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยที่มุ่งเน้นการผลิตผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยเล็งเห็นความสำคัญในการผลักดันกลุ่มนักวิจัยที่ทำงานวิจัยรับใช้สังคม และเน้นการพัฒนางานวิจัยร่วมกับชุมชน เพื่อตอบโจทย์ในการแก้ปัญหาของพื้นที่และนำผลการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างแท้จริงอย่างต่อเนื่อง ระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นความสนใจและความถนัดตามศาสตร์ของนักวิจัย และส่วนใหญ่เป็นการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ ทำให้นักวิจัยขาดประสบการณ์และทักษะการลงพื้นที่ ขาดการบูรณาการข้ามศาสตร์ งานวิจัยที่นำไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์มีค่อนข้างน้อย เน้นเพียงผลลัพธ์ในเชิงวิชาการ ทำให้ผลผลิตจากงานวิจัยไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง และยังไม่ครอบคลุมในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การจัดการระยะต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เช่น ไม่มีการพัฒนาทักษะการทำวิจัยของนักวิจัยในโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการบริหารจัดการงานวิจัย และเครื่องมือด้านการกำหนดแนวทางการจัดการคุณภาพของผลงานวิจัย ซึ่ง Panit (2017) กล่าวไว้เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยว่า เป็นเครื่องมือการบริหารจัดการงานวิจัยภายใต้แผนการดำเนินงานและกรอบการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดของการดำเนินงานดังนี้

1) การกำหนดให้ส่งรายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนและกำหนดให้มีการรายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัย ในระยะ 3, 6, 9 และ 12 เดือน เพื่อให้ให้นักวิจัยมีโอกาสได้นำเสนอผลการดำเนินงานของโครงการ และได้รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อปรับกระบวนการดำเนินงานวิจัย ให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการ อีกทั้งในการจัดการรายงานความก้าวหน้าแต่ละรอบนั้น ได้กำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามารับฟัง เพื่อเพิ่มเติมข้อเสนอแนะที่เหมาะสมกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชน และช่วยให้ชุมชนทราบความก้าวหน้าของโครงการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

2) ระบบที่ปรึกษาเฉพาะให้นักวิจัย แนวทางการทำงานเพื่อสนับสนุนนักวิจัยโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยมาเป็นที่ปรึกษาโครงการให้กับนักวิจัย โดยใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มย่อยในแต่ละรอบการวิจัย เพื่อให้นักวิจัยในกลุ่มประเด็นเดียวกันได้ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้รับจากการดำเนินงาน ร่วมออกแบบแนวทางการดำเนินงานร่วมกันผ่านกระบวนการให้คำแนะนำ (Coaching) ของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง

3) การจัดการบริหารให้เกิดการพัฒนาโครงการเดี่ยวที่บูรณาการศาสตร์จากโครงการวิจัย ในกลุ่มประเด็นวิจัยเดียวกัน ช่วยในการสร้างผลกระทบและสร้างโอกาสจากการวิจัย และพัฒนาได้อย่างรอบด้าน โดยมีนักวิจัยที่มีความรู้ความสามารถจากหลากหลายสาขาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการดำเนินงานวิจัย

การบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ยังขาดระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยที่ดี ตั้งแต่การจัดการระยะต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ อาทิ ระยะต้นน้ำ การกำหนดโจทย์การวิจัย ส่วนใหญ่เกิดจากความต้องการตามศาสตร์ของนักวิจัย มุ่งเน้นผลลัพธ์ในเชิงวิชาการเท่านั้น ขาดการบูรณาการระหว่างศาสตร์ สาขา และคณะ ระยะกลางน้ำ ระเบียบการเงินและการบริหารการเงินและพัสดุ กำหนดให้เบิกจ่ายงบประมาณเป็นงวด โครงการวิจัยงบประมาณเงินรายได้ได้รับ 3 งวด (70-30) ส่วนโครงการวิจัยงบประมาณเงินรายได้ได้รับ 3 งวด (50-40-10) และต้องหักค่าสาธารณูปโภค ร้อยละ 10 แก่หน่วยงานต้นสังกัด การติดตามโครงการวิจัยมีการประเมินผลการดำเนินงานในระยะ 6 เดือนเพียงครั้งเดียว ทำให้มีโครงการวิจัยค้างส่ง ไม่สามารถปิดโครงการได้ตรงตามเวลามากกว่าร้อยละ 50 ของโครงการทั้งหมด และระยะปลายน้ำ ผลงานวิจัยที่นำไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์และเชิงวิชาการมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากมหาวิทยาลัยขาดการสนับสนุนการดำเนินงานด้านการขอขึ้นลิขสิทธิ์ อนุสิทธิบัตร สิทธิบัตร ทรัพย์สินทาง

ปัญญา นอกจากนี้นักวิจัยยังขาดการติดต่อเชื่อมโยงกับชุมชน ภาควิชาเครือข่าย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในระดับพื้นที่และจังหวัด

กระบวนการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง และการยอมรับของชุมชนเป้าหมาย

การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (ภาพที่ 1) ดำเนินการตามกรอบแนวคิดหลักคือ การใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area-based approach) เน้นการกำหนดโจทย์วิจัยจากปัญหาและความต้องการของพื้นที่ผ่านกระบวนการสกัดโจทย์วิจัยเพื่อให้ประเด็นการวิจัยเป็นปัญหาแท้จริงของพื้นที่ และความร่วมมือ (Collaboration) เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับภาคีเครือข่าย รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ใช้ศักยภาพของแต่ละกลุ่มเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน โดยงานวิจัยเชิงพื้นที่ (Area-based research) มีเป้าหมายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ตั้งแต่ระดับจังหวัด ชุมชน และครัวเรือน โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) กับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานในภาคปฏิบัติ อันส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมและความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลง (Tiramatvanich & Buasai, 2015)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เริ่มต้นกระบวนการทำงานด้วยการสร้างกลไกในโครงสร้างมหาวิทยาลัยเพื่อขับเคลื่อนงาน (ภาพที่ 2) โดยจัดตั้ง “หน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่” ภายใต้สถาบันวิจัยและพัฒนาซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และกำกับดูแลโดยรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการ โดยมีอธิการบดีเป็นที่ปรึกษา หน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ทำหน้าที่ประสานงานให้เกิดความร่วมมือระหว่างนักวิจัยของมหาวิทยาลัยกับภาคีเครือข่ายภายนอกมหาวิทยาลัย และใช้ทุนวิจัยเชิงสถาบันที่เป็นการร่วมทุนระหว่างมหาวิทยาลัยกับโครงการวิจัยทำทนายไทย กลุ่มนวัตกรรมทางความรู้เพื่อการพัฒนาพื้นที่ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และการบริหารทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) โดยกำหนดพื้นที่และเป้าหมายการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานในพื้นที่ และการจัดการงานวิจัยเริ่มตั้งแต่การพัฒนารอบการวิจัย การออกประกาศทุน การสร้างกลไกความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักวิจัย รวมถึงผลักดัน

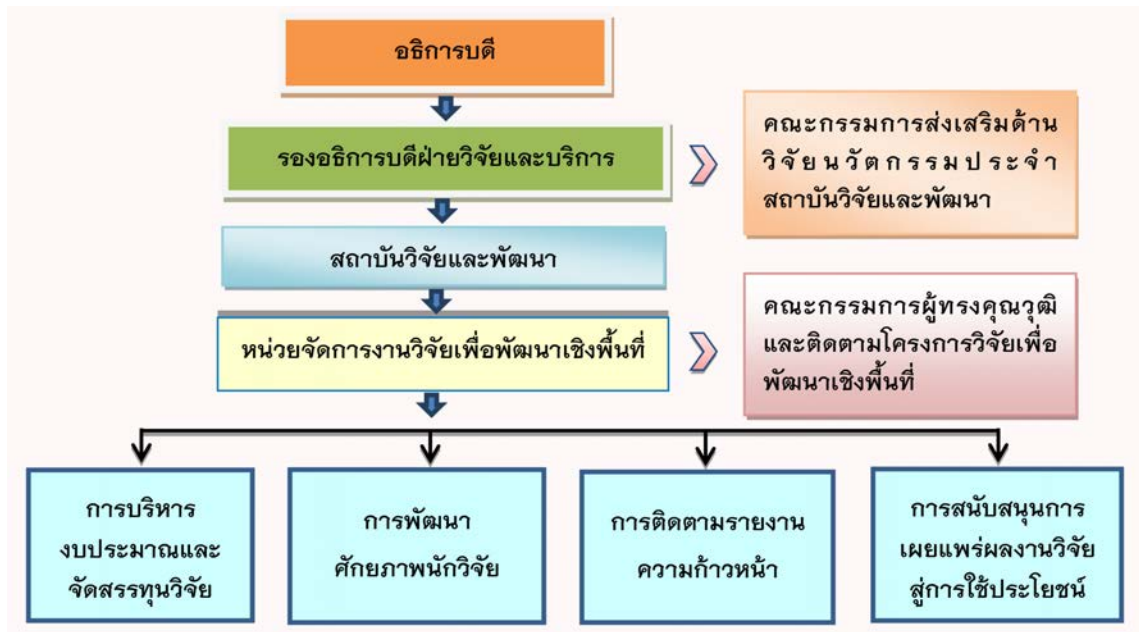

กรอบแนวคิดการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

หน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยดำเนินงานภายใต้ระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้เกิดการพัฒนากลไกการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยให้มีความเข้มแข็ง เกิดการสร้างเครือข่ายและรูปแบบการทำงานร่วมกับชุมชน โดยใช้องค์ความรู้ทางวิชาการเพื่อหนุนเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคม เกิดระบบพันธกิจสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับสังคม มีกลไกการพัฒนานักวิจัยในการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านบวกต่อชุมชนและสังคม หน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่จึงเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนิน

งานด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ตั้งแต่การจัดการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังภาพที่ 3 โดยนำแนวคิดของกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัย ผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ชุมชนท้องถิ่น รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภายนอกทั้งหน่วยงานภาครัฐและ

ภาคเอกชน เพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน กำหนดโจทย์การวิจัย และการติดตามความก้าวหน้าของผลการดำเนินงาน โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการต้นการทำงานเป็นการให้ความสำคัญกับ โจทย์วิจัยที่มาจากปัญหาและความต้องการของพื้นที่ ผลลัพธ์ที่

ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ภาพที่ 3 ระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ได้จากการวิจัยนอกจากเป็นความก้าวหน้าทางวิชาการแล้ว ผลงานวิจัยยังตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง

1) การจัดการต้นน้ำ

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัย เริ่มจากการเลือกพื้นที่และกำหนดประเด็นการวิจัย โดยสำรวจสถานการณ์ของพื้นที่ในระดับจังหวัด ศึกษาบริบทของพื้นที่ สภาพปัญหาและความต้องการ วิเคราะห์ความพร้อมของเครือข่าย ผสมกับต้นทุนเดิมของมหาวิทยาลัยในการทำงานร่วมกับชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ โดยมุ่งเน้นโจทย์วิจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาจังหวัด ภายใต้รูปแบบการทำงานที่สอดคล้องประสานกันจากทั้ง 3 ภาคส่วน คือ นักวิจัย หน่วยงานภาครัฐ และชุมชนท้องถิ่น เมื่อได้พื้นที่และประเด็นการวิจัยแล้ว จึงเป็นการกำหนดกรอบการวิจัยและการพัฒนาโจทย์วิจัยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อได้กรอบการวิจัยที่ตรงตามความคาดหวังจากชุมชน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัด โดยเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการ ประกอบด้วยการออกแบบเวทีเพื่อสังเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน และกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยจัดเวทีเพื่อระดมความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และนำทักษะการตั้งประเด็นคำถามมาใช้เป็นเครื่องมือในการระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนากรอบการวิจัยและกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยร่วมกันจาก 3 คำถาม ดังนี้

คำถามที่ 1 เป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นคืออะไร? (เป้าหมายนั้นจะต้องจับต้องได้/ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคืออะไร/วัดผลได้อย่างไรบ้าง)

คำถามที่ 2 ถ้าต้องการให้การดำเนินการถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ อะไรคือปัญหาที่ต้องแก้ไข? (ปัญหาอะไรที่ทำให้เป้าหมายไม่สำเร็จ/ต้องดำเนินการอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาได้)

คำถามที่ 3 ใครเป็นผู้มีส่วนจัดการให้ถึงเป้าหมายที่ต้องการ? (ใครเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการร่วมแก้ปัญหา/ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมแก้ปัญหาใครบ้าง)

นอกจากนี้ การระดมความคิดเห็นโดยการใช้การ์ดเทคนิคการทำแผนภูมิความคิด (Mind map) การวิเคราะห์เหตุผลสัมพันธ์ (Logical framework) และการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder analysis) โดยหน่วยงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ได้ใช้ทุนเดิมจากประสบการณ์การวิเคราะห์เหตุผลสัมพันธ์จากโครงการวิจัยในปีที่ 1 มาใช้ในการทวนสอบความครบถ้วนของโจทย์ที่กำหนดว่าอะไรที่ทำไปแล้ว ได้ผลอย่างไร และจะพัฒนาต่อได้อย่างไร หรือโจทย์ไหนที่ยังมีช่องว่างและต้องเติมเต็มการพัฒนาเช่นไร เพื่อการพัฒนากรอบการวิจัยในปีที่ 2 โดยการ

ระดมความคิดเห็นร่วมกันกับนักวิจัย ชุมชน ผู้ใช้ประโยชน์ และภาคีที่เกี่ยวข้อง

เมื่อมีกรอบการวิจัยที่ตรงกับความต้องการชุมชนแล้ว หน่วยงานจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ประกาศการให้ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อเปิดรับข้อเสนอโครงการวิจัย และประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จากทั้ง 3 พื้นที่ เข้าร่วมการประชุมชี้แจงกรอบการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

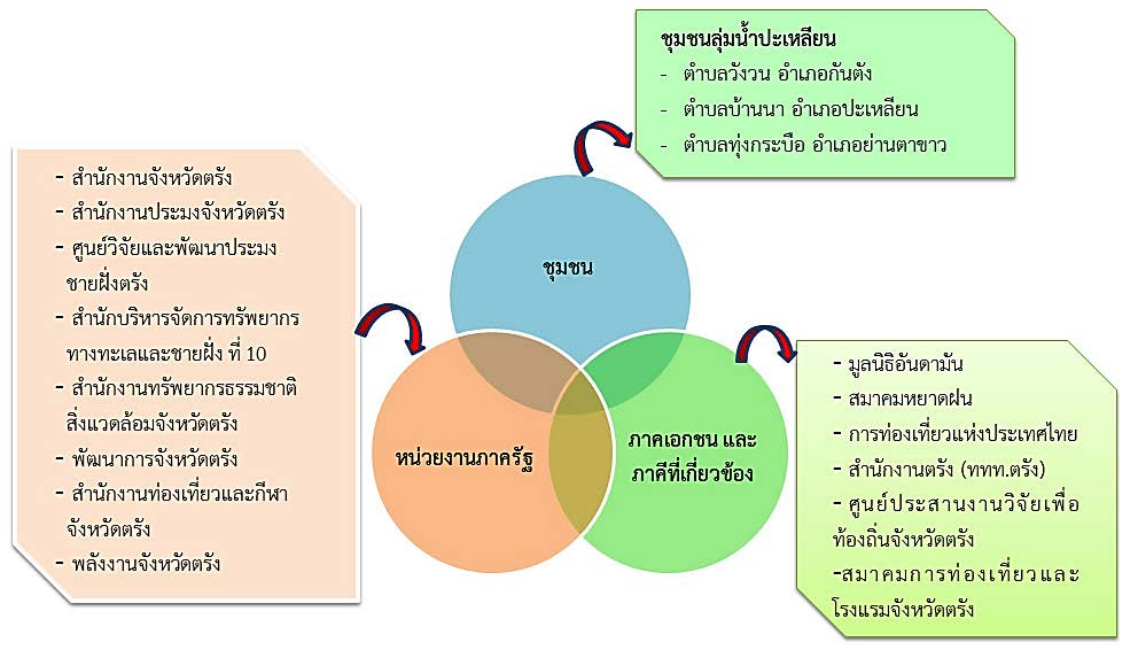
ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการความสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย คือผู้บริหารของมหาวิทยาลัยที่มีเครือข่ายการดำเนินงานและความสัมพันธ์ที่ดีกับภาคีในพื้นที่ ส่งผลให้การทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายการทำงานทุกภาคส่วน โดยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่ให้ภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนร่วมระดมความคิดเห็น และกำหนดกรอบวิจัย กระบวนการแต่งตั้งภาคีเครือข่ายเข้ามาเป็นคณะกรรมการพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยและติดตามความก้าวหน้าของงานวิจัย และที่สำคัญคือการส่งผลผลิตงานวิจัยให้กับกลุ่มเป้าหมายหลักของการวิจัย และการเชื่อมโยงให้หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องนำผลผลิตงานวิจัยไปต่อยอดขยายผลเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงกว้าง โดยมีกระบวนการและกลไกการร่วมมือกับภาคีในพื้นที่ ดังภาพที่ 4

2) การจัดการกลางน้ำ

การพัฒนาระบบสนับสนุนเพื่อพัฒนานักวิจัยหลังจากได้รับการจัดสรรทุนวิจัย รวมถึงติดตามผลการดำเนินงานและอำนวยความสะดวกแก่นักวิจัยในด้านต่าง ๆ โดยหน่วยงานจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่กำหนดการติดตามความก้าวหน้าของโครงการวิจัย 4 ระยะ ได้แก่ ระยะ 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน และ 12 เดือน โดยมีรูปแบบและวัตถุประสงค์ของทั้ง 4 ระยะ ดังนี้

การติดตามความก้าวหน้าระยะ 3 เดือน เป็นการติดตามโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในมหาวิทยาลัยและภาคีเครือข่าย เพื่อประเมินและติดตามผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามแผนการดำเนินงานหรือไม่ ตลอดจนปัญหาหรือการดำเนินการที่ต้องขอเสนอแนะและความช่วยเหลือ เพื่อแก้ปัญหาให้การดำเนินงานต่อไปอย่างมีคุณภาพ

การติดตามความก้าวหน้าระยะ 6 เดือน เป็นการรายงานความก้าวหน้า และผลการดำเนินงานต่อผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกสว. ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ และภาคีเครือข่ายผู้ใช้ประโยชน์ เพื่อนำข้อสรุปและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิไปพัฒนาการทำงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงาน

ภาพที่ 4 การร่วมมือกับภาคีในพื้นที่การทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

การติดตามความก้าวหน้าระยะ 9 เดือน เป็นลักษณะของการจัดนิทรรศการและการเสวนา เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งการส่งมอบผลงานวิจัยให้แก่ผู้ใช้ประโยชน์

การติดตามความก้าวหน้าระยะ 12 เดือน เป็นการรายงานผลสำเร็จของการดำเนินโครงการวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกสว. ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ และภาคีเครือข่ายผู้ใช้ประโยชน์

นอกจากนี้ ยังมีการปรับระเบียบการเงินและบัญชี ตามประกาศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ดังนั้น ระเบียบการเงินและการบริหารการเงินและพัสดุสำหรับผู้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยปรับปรุงตามแนวทางของคู่มือนักวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ในหมวดค่าตอบแทนนักวิจัยตามระเบียบมหาวิทยาลัยฯ ว่าด้วยการใช้จ่ายเงินอุดหนุนเพื่อการวิจัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 คือ ค่าตอบแทนนักวิจัยให้จ่ายได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของวงเงินอุดหนุนงบประมาณที่ได้รับจัดสรร และยกเว้นการเรียกเก็บเงินในหมวดค่าสาธารณูปโภค หรือค่าตอบแทนหน่วยงาน และการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยปรับเปลี่ยนระบบการเบิกจ่ายงบประมาณทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยแบ่งการเบิกจ่ายงบประมาณเป็น 3 วงด ดังนั้น การเบิกจ่ายงวดที่ 1 ร้อยละ 70 โดยเบิกจ่ายงบประมาณให้นักวิจัย ภายหลังการประกาศผลการพิจารณาโครงการและลงนามสัญญาทุนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว การ

เบิกจ่ายงวดที่ 2 ร้อยละ 20 โดยนักวิจัยต้องจัดทำรายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัยระยะ 6 เดือน และต้องปรับรายงานตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากหน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ พร้อมทั้งแนบรายงานค่าใช้จ่ายในระยะเวลา 6 เดือน และประมาณการงบประมาณการเงินที่ขอเบิกจ่ายในงวดที่ 2 สำหรับการจัดสรรงบประมาณในงวดถัดไป การเบิกจ่ายงวดที่ 3 ร้อยละ 10 โดยงบประมาณในส่วนนี้จะได้รับจัดสรรเมื่อนักวิจัยส่งเล่มรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การสร้างช่องทางการสื่อสารกับประชาคมวิจัยเพื่อให้ นักวิจัยได้รับและส่งข่าวสารในการดำเนินงานที่รวดเร็ว ซึ่งรูปแบบการสื่อสารมีทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ ไลน์ และเฟซบุ๊ก การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพนักวิจัย ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเขียนรายงานความก้าวหน้าและการตรวจสอบเป้าหมายวิจัยด้วยกรอบการวิจัย (Research framework) การอบรมการยื่นขอจดอนุสิทธิบัตรและสิทธิบัตร การจัดเวทีเพื่อพัฒนาคุณภาพของงานวิจัยร่วมกับผู้ใช้ประโยชน์ และการจัดพื้นที่การพัฒนาางานวิจัยแบบไม่เป็นทางการเพื่อให้นักวิจัยได้นัดประชุมกลุ่มย่อย หรือทำงานนอกพื้นที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่ KID+DEE RUTS Co-Working Space @ The Tree ในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งช่วยให้นักวิจัยพบผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอรับคำปรึกษาได้สะดวกยิ่งขึ้น และเป็นต้นแบบขยายผลไปยัง

จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลาเพื่อเป็นพื้นที่ทำงานร่วมกับภาคี ดังภาพที่ 5

3) การจัดการปลายน้ำ

กระบวนการควบคุมคุณภาพของงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ โดยระบบและกลไกการพัฒนาระบบการบริหารจัดการมีดังนี้ การจัดเวทีการนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อเป็นการประเมินคุณภาพผลงานวิจัยด้วยกิจกรรมนำเสนอรายงานการวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ใช้ประโยชน์ หน่วยงานภาคี และสรุปข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ใช้ประโยชน์ เพื่อให้ นักวิจัยพัฒนารายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยทั้งในระดับชาติหรือนานาชาติ และการยื่นขออนุสิทธิบัตรหรือสิทธิบัตร รวมทั้งกิจกรรมส่งมอบผลงานวิจัยสู่ชุมชนและสังคมซึ่งเป็นเป้าหมายที่ผู้ใช้ประโยชน์กำหนด โดยหน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ทำหน้าที่ประสานการทำงานกับจังหวัดจริง และ สกสว. การเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดทำสื่อ การจัดกิจกรรมสื่อสาร และ การส่งมอบผลงานวิจัยให้กับชุมชนผ่านกลไกระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการรับรู้และนำไปสู่การขยายผลต่อไป ดังภาพที่ 6

ระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ด้วยการจัดการ 3 ระยะ คือ การจัดการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เป็นกระบวนการดำเนินงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์พื้นที่ ความต้องการของชุมชน ซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการดำเนินงานวิจัยเพื่อรับใช้สังคม เป็นองค์ประกอบสำคัญในการต่อยอดผลงาน หรือการนำความรู้ทางวิชาการมาปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้กระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนางานวิจัย

เพื่อตอบโจทย์พื้นที่ มุ่งเน้นการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้ ความสำคัญกับความต้องการหรือการแก้ไขปัญหาในชุมชนเป็นหลัก เป็นเหตุให้กระบวนการเข้าถึงชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินงานระหว่างนักวิจัยและชาวบ้านในพื้นที่ จึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้าใจในชุมชน ช่วยพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานวิจัยของกลุ่มนักวิชาการ และสร้างองค์ความรู้ที่เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนต่อไป

ความรู้หรือความเชี่ยวชาญที่ใช้

การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มีองค์ประกอบของงาน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การวิจัยเพื่อพัฒนากลไกที่เป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนา และส่วนที่ 2 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่จะช่วยหาคำตอบให้กับปัญหาของคนในพื้นที่ (Buasai, 2014) มีกรอบแนวคิดหลักคือพันธกิจมหาวิทยาลัยกับสังคม ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) ร่วมคิดร่วมทำแบบหุ้นส่วน (Partnership) 2) เกิดประโยชน์ร่วมกันเกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย (Mutual benefit) 3) มีการใช้ความรู้และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Scholarship) และ 4) เกิดผลกระทบต่อสังคมที่ประเมินได้ (Social impact) (Srisaan, 2014) ซึ่งเป็นแนวทางการทำงานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคี โดยใช้โจทย์จากพื้นที่เป็นตัวตั้ง

1) งานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ มีเป้าหมายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ ซึ่งอาจจะมีตั้งแต่ระดับจังหวัด ชุมชน และ

ภาพที่ 5

พื้นที่แลกเปลี่ยนงานวิจัยแบบไม่เป็นทางการ ก) การร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนางานวิจัย ข) การแสดงความคิดเห็นในการพัฒนางานวิจัย

ภาพที่ 6 การส่งมอบงานวิจัยสู่ชุมชน ก) ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ และ ข) การส่งมอบงานวิจัยแก่ผู้ใช้ประโยชน์

ครัวเรือน ลักษณะของงานวิจัยประเภทนี้จึงมีโจทย์เป็นปัญหาของพื้นที่และทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการกับกลไกภาคีการพัฒนาในพื้นที่ เพื่อให้กลไกดังกล่าวสามารถซึมซับข้อมูลความรู้ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยในภาคปฏิบัติ อันจะส่งผลต่อการสร้างรูปธรรมของความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่และความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงนั้น แนวคิดหลักของงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ประกอบด้วย

1.1) แนวคิดการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area-based approach) เน้นการตั้งโจทย์วิจัยจากปัญหาความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่

1.2) แนวคิดความร่วมมือ (Collaboration) เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ความร่วมมือระหว่างภาคีต่าง ๆ ที่เป็นหุ้นส่วนการพัฒนาในพื้นที่เพื่อใช้จุดแข็งที่แตกต่างกันของแต่ละฝ่ายให้เป็นพลังในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่มีโจทย์มาจากปัญหาสำคัญของพื้นที่หรือเป็นโจทย์เชิงยุทธศาสตร์ของการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด งานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ทำงานร่วมกับ “กลไกพัฒนาพื้นที่” ในการหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาสำคัญ (Buasai, 2014)

2) การพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาโจทย์วิจัยถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญและเป็นหัวใจของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นตัวชี้วัดว่างานวิจัยชิ้นนั้นจะเกิดขึ้นมาได้หรือไม่ และเมื่อทำแล้วจะมีขอบเขต มีทิศทางอย่างไร เกิดผลกระทบอะไร มากน้อยแค่ไหน ซึ่งงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมีเป้าหมายที่ผู้รับประโยชน์โดยตรงจากงานวิจัย คือ ชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นวิจัย โดยอาศัยฐานคิดและวิธีคิดเป็นหลักการอย่างน้อย 4 ประการ คือ 1) โจทย์วิจัยต้องมาจากปัญหาความต้องการของชุมชน 2) โจทย์วิจัยนั้นต้องมีความเป็นไปได้ที่จะประสบผลสำเร็จ 3) โจทย์วิจัยต้องยกระดับทักษะการแก้ปัญหาของชาวบ้านผ่านการศึกษาค้นคว้าข้อมูล (ไม่ใช่การปฏิบัติการ

โดยไม่ค้นหาข้อมูลก่อน) และ 4) ทุกคนที่เข้าร่วมมีความเข้าใจต่อโจทย์วิจัยอย่างชัดเจน (Research and Development Institute Sakon Nakhon Rajabhat University, 2016)

3) การบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ ใช้หลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result based management) หรือเน้นผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก โดยมีการวัดผลการปฏิบัติงานด้วยตัวชี้วัดอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศป้อนกลับเพื่อการพัฒนากระบวนการและการจัดการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของระบบ (Sangthong et al., 2017) ที่ตั้งไว้ 4 ด้าน คือ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณภาพ การให้บริการ และการพัฒนาองค์กร (Kittikun, 2016) การประเมินผลเชิงระบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ สำหรับการพัฒนาต่อเนื่อง การจัดการงานวิจัยตลอดสายโซ่ เริ่มจากการจัดการต้นทาง ได้แก่ การพัฒนารอบการวิจัยตามความต้องการพัฒนาพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ซึ่งโจทย์วิจัยเป็นปัญหาความต้องการของพื้นที่ การสร้างกลไกความร่วมมือกับภาคีในพื้นที่ และการพัฒนาโครงการงานวิจัยที่มีคุณภาพ การจัดการกลางน้ำ ได้แก่ การติดตามความก้าวหน้าของงานวิจัย การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักวิจัย การจัดเวทีเพื่อพัฒนาคุณภาพของงานวิจัยร่วมกับผู้ใช้ประโยชน์ การจัดการปลายน้ำ ได้แก่ การจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย การสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัย การยื่นขออนุสิทธิบัตรหรือจดสิทธิบัตรงานวิจัยในลักษณะเชิงนวัตกรรม การสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานในรูปแบบต่าง ๆ การจัดกิจกรรมส่งมอบงานวิจัยให้แก่ผู้ใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นการจัดการงานใน 2 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 พัฒนากลไกที่เป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนา และมิติที่ 2 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ช่วยหาคำตอบให้กับปัญหาของคนในพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมกับภาคีใน

พื้นที่ที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้วยหลักพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม

4) การดำเนินงานออกแบบระบบ มีขั้นตอนการทำงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) การวิเคราะห์ระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัย โดยกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดของงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการมีส่วนร่วม กำหนดกิจกรรม และปฏิทินการทำงาน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติงานตามแผน (Do) ปฏิบัติตามขั้นตอนตลอดสายใช้ระบบวิจัย การจัดการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตรวจสอบผลการบริหารและการจัดการงานวิจัย (Check) ได้แก่ การถอดบทเรียนหลังการทำงาน (After action review) ในแต่ละกิจกรรมเพื่อเรียนรู้และปรับปรุงการทำงาน การประเมินระบบและกลไกการบริหารจัดการของหน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงระบบ กลไก และการจัดการงานวิจัย (Act) ปรับปรุงแผนการทำงาน โดยกระบวนการสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างต่อเนื่อง (Boonlertnirun et al., 2018)

สถานการณ์ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

หน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ สามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยเครื่องมือจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสถาบันคลังสมองของชาติ เพื่อจัดการระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

1) ด้านการกำหนดโจทย์การวิจัยและการพัฒนาโจทย์การวิจัย

นักวิจัยสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยต่างสาขา ต่างคณะ และต่างวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สำหรับการลงพื้นที่ศึกษาบริบทของชุมชน และการพัฒนากรอบประเด็นการวิจัยร่วมกันโดยการมีส่วนร่วมของนักวิจัย ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในชุมชน เกิดบรรยากาศและความตื่นตัวของบุคลากรในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ระหว่างนักวิจัยและคนในชุมชน นักวิจัยทราบปัญหาและความต้องการการพัฒนาในพื้นที่ มองเห็นผู้ใช้ประโยชน์ และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

2) ด้านระบบบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยสนับสนุนให้สถาบันวิจัยและพัฒนา จัดตั้งหน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ และให้บุคลากรเข้ารับการพัฒนาแนวทางการบริหารงาน การจัดการเอกสาร การบริการและการจัดการงานวิจัย จากผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง มีระบบที่ปรึกษาเฉพาะให้นักวิจัย

หน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่เพิ่มแนวทางการทำงานเพื่อสนับสนุนนักวิจัย โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยมาเป็นที่ปรึกษาโครงการ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลจากการดำเนินงาน ร่วมออกแบบแนวทางการดำเนินงานผ่านกระบวนการให้คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการจัดการประชุม และติดตามความก้าวหน้าของโครงการอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ในการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ตั้งแต่การจัดการระยะต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ก่อให้เกิดระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยรูปแบบใหม่ที่มีการสนับสนุนการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ โดยมีเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการบริหารจัดการงานวิจัย เช่น การวิเคราะห์เหตุผลสัมพันธ์ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประเมินผลลัพธ์ ผลกระทบ นอกจากนี้มีระบบหนุนเสริมกระบวนการบริหารจัดการ เช่น ระบบพี่เลี้ยง ระบบการพัฒนาศักยภาพนักวิจัย เพื่อให้บุคลากรสามารถเพิ่มทักษะในการทำงานอย่างเป็นระบบ

ด้านการจัดการระยะต้นน้ำ เกิดระบบและกลไกการกำหนดโจทย์การวิจัย โดยปรับเปลี่ยนมาเป็นการให้ความสำคัญกับโจทย์วิจัยที่ได้มาจากปัญหาและความต้องการของพื้นที่ ได้เรียนรู้กระบวนการค้นหาและพัฒนาโจทย์วิจัยผ่านทักษะความรู้ และเครื่องมือที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่ส่งเสริมให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยนอกจากจะเป็นความก้าวหน้าทางวิชาการแล้วยังตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง เกิดกระบวนการทำงานวิจัยระหว่างศาสตร์สาขา คณะต่าง ๆ เกิดผลงานวิจัยที่มีคุณภาพและตอบโจทย์ของพื้นที่

ด้านการจัดการระยะกลางน้ำ เกิดระบบและกลไกการเพิ่มศักยภาพนักวิจัย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่มาเป็นผู้บรรยายให้ความรู้แก่นักวิจัยที่เข้าร่วมโครงการ เกิดระบบและกลไกด้านระเบียบการเงิน และการบริหารการเงินและพัสดุสำหรับผู้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ เกณฑ์การเบิกจ่ายงบประมาณสนับสนุนโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ โดยกำหนดให้เบิกจ่ายเป็น 3 วง คือ (70-20-10) และยกเว้นค่าสาธารณูปโภคร้อยละ 10 แก่หน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ให้นักวิจัยนำงบประมาณในส่วนนั้นไปดำเนินการวิจัยได้อย่างเต็มที่ และการติดตามความก้าวหน้าของโครงการวิจัยให้มีการประเมินผลการดำเนินงาน 4 ระยะ คือ ระยะ 3, 6, 9 และ 12 เดือน เพื่อให้ให้นักวิจัยมีโอกาสได้นำเสนอผลการดำเนินงานของโครงการ และได้รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับกระบวนการดำเนินงานวิจัยให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการ อีกทั้งในการรายงานความก้าวหน้าแต่ละรอบนั้น ได้กำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามารับฟังเพื่อเพิ่มเติมข้อเสนอแนะที่เหมาะสมกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชน และช่วยให้ชุมชนทราบความก้าวหน้าของโครงการวิจัยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานวิจัยตามแผนงานวิจัยร้อยละ 100

ด้านการจัดการระยะปลายน้ำ มีกระบวนการควบคุมคุณภาพงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ในชุมชนเพิ่มขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

การออกแบบระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยระดับมหาวิทยาลัย และระดับคณะที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำไปใช้ประโยชน์ได้จริงตามรูปแบบที่พัฒนา และนำไปสู่การประยุกต์ศาสตร์สู่การเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมและชุมชน และการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย ภายใต้การวิจัยดังกล่าว ทำให้มหาวิทยาลัยมีโครงการวิจัยเชิงพื้นที่และตอบโจทย์ปัญหาความต้องการของชุมชน ส่งผลต่อการได้ทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัย และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ดังนี้

มหาวิทยาลัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ โครงการวิจัยระยะที่ 1 จำนวน 11 โครงการ ได้รับงบประมาณสนับสนุนเป็นจำนวนเงิน 3,200,000 บาท และโครงการวิจัยระยะที่ 2 จำนวน 11 โครงการ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจำนวนเงิน 5,000,000 บาท รวมงบประมาณสนับสนุนทั้งหมด 8,200,000 บาท ในการดำเนินงาน 2 ปี ปี พ.ศ. 2560 มีนักวิจัยเข้าร่วมโครงการจำนวน 31 คน สำหรับปี พ.ศ. 2561 มีนักวิจัยเข้าร่วมโครงการจำนวน 37 คน ดังตารางที่ 1 สัดส่วนของนักวิจัยหน้าใหม่และนักวิจัยรุ่นกลางสูงกว่านักวิจัยอาวุโส การดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยจากการหนุนเสริมของหน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ผ่านสถาบันวิจัยและพัฒนา พบว่า มีหน่วยงานระดับคณะและวิทยาลัยให้ความสนใจเข้าร่วมทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียนเพิ่มขึ้นจากเดิม 5 คณะ เป็น 10 คณะ จากทั้งหมด 15 คณะ โดยในพื้นที่จังหวัดตรัง ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว ส่วนพื้นที่จังหวัดสงขลา ได้แก่ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยรัตภูมิ และพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะสัตวแพทยศาสตร์ ซึ่งเป็นโครงการวิจัยที่บูรณาการข้ามศาสตร์ระหว่างวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์

ด้านการพัฒนานักวิจัย นักวิจัยสามารถทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ร่วมกับชุมชนและเครือข่ายภาคใต้ สามารถพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่เข้าสู่การทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ เกิดระบบพัฒนานักวิจัยที่เลี้ยง รวมทั้งสามารถพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่เข้าสู่การทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ไม่น้อยกว่า 20 คน และมีนักวิจัยที่เลี้ยงไม่น้อยกว่า 5 คน อนึ่ง ผลการดำเนินงานวิจัยเชิงพื้นที่ มีการตีพิมพ์ในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ จำนวน 3 เรื่อง วารสารระดับชาติ จำนวน 4 เรื่อง และวารสารระดับนานาชาติ จำนวน 1 เรื่อง และมีผลงานวิจัยอยู่ระหว่างการพิจารณาผลงานของวารสาร จำนวน 3 เรื่อง อยู่ระหว่างรอตีพิมพ์บทความวิจัย จำนวน 5 เรื่อง

ตารางที่ 1 จำนวนโครงการวิจัยและนักวิจัยที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ ในปี 2560-2561

ปีงบประมาณ	จำนวนนักวิจัย (คน)	จำนวนนักวิจัย		
		รุ่นใหม่ 0-3 ปี	รุ่นกลาง 4-6 ปี	รุ่นอาวุโส 7 ปี ขึ้นไป
2560	31	13	14	4
2561	37	24	5	8
รวม	68	37	19	12

การขออนุญาตสิทธิบัตร อยู่ในขั้นตอนการพิจารณา จำนวน 4 เรื่อง และยื่นจดอนุสิทธิบัตรเรียบร้อยแล้วทั้งหมด 5 เรื่อง ได้แก่ 1) ยื่นขอจดอนุสิทธิบัตรภายใต้ชื่อ “ตูบใบจากโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ร่วมกับพลังงานไฟฟ้า” เลขที่คำขอ 18039002889 2) ยื่นขอจดอนุสิทธิบัตรภายใต้ชื่อ “ส่วนผสมและกรรมวิธีการผลิตอิฐบล็อกซีเมนต์เส้นใยจาก” เลขที่คำขอ 1903001598 3) ยื่นขอจดอนุสิทธิบัตรภายใต้ชื่อ “ส่วนผสมและกรรมวิธีการผลิตซีเมนต์บอร์ดเส้นใยจาก” เลขที่คำขอ 1903001599 4) ยื่นขอจดอนุสิทธิบัตรภายใต้ชื่อ “ส่วนผสมและกรรมวิธีการผลิตอิฐบล็อกประสานเส้นใยจาก” เลขที่คำขอ 1903001600 และ 5) ยื่นขอจดอนุสิทธิบัตรภายใต้ชื่อ “ส่วนผสมและกรรมวิธีการผลิตบล็อกเส้นใย” เลขที่คำขอ 1903001601

3) ด้านการพัฒนาพื้นที่

ผลงานวิจัยจากโครงการวิจัยในประเด็น “การจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียนจังหวัดตรัง” สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียน โดยผลดำเนินการในปีที่ 1 และ ปีที่ 2 สามารถตอบโจทย์เป้าหมายร่วมกันของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน คือ ต้องการรักษาสถานทรัพยากรสู่ความมั่นคงของเศรษฐกิจและการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียนสู่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้มีความยั่งยืน เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนและการกระจายรายได้ทางการท่องเที่ยวชุมชน การเพิ่มมูลค่าด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนและการแปรรูปสัตว์น้ำ ในการดำเนินงานวิจัยทั้ง 22 โครงการ สามารถช่วยสร้างรายได้และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ผลจากการดำเนินการวิจัยของนักวิจัยจำนวน 68 คน จาก 10 คณะ ใน 3 พื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ได้แก่ จังหวัดสงขลา ตรัง และนครศรีธรรมราช ดังนี้ งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตูบแสงอาทิตย์สำหรับอบแห้งใบจากสู่ชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียน” พบว่าชุมชนมีศักยภาพในการผลิตตีหมาใบจากเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Podkumnerd et al., 2019) งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ประมงพื้นบ้านในเขตลุ่มน้ำปะเหลียนเพื่อยกระดับมาตรฐานอาหาร” เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์หอยดัลปปรุงรส 3 สูตร คือ สูตรสมุนไพร สูตร 3 รส และสูตรน้ำจิ้มซีฟู้ด ซึ่งความสำเร็จของโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เกิดขึ้นสร้างความเปลี่ยนแปลงในชุมชนและสร้างแรงจูงใจให้นักวิจัยหน้าใหม่ที่พร้อมทำงานวิจัยรับใช้สังคมเพิ่มขึ้น (Somaree & Petjun, 2019) งานวิจัยเรื่อง “นวัตกรรม

บรรจุภัณฑ์อาหารรักษ์โลกจากใบจาก” เป็นผลิตภัณฑ์งานบรรจุอาหารจากใบจากและเศษใบจาก ถือเป็นการนำเศษวัสดุเหลือใช้จากชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นขายตลาดบนตลาดกลางที่มีกำลังซื้อ และส่งขายให้แก่โรงแรม รีสอร์ท ห้างสรรพสินค้า และร้านอาหารต่าง ๆ เป็นการตอบโจทย์ลดภาวะโลกร้อนและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (Homkhiew et al., 2020) และงานวิจัยเรื่อง “ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเฝ้าระวังแจ้งเตือนและตรวจสอบคุณภาพน้ำแบบเรียลไทม์ลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง” สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการส่งเสริมอาชีพทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพ (Onsri et al., 2020)

ผลกระทบและความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลง

จากผลการดำเนินงานในการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ส่งผลกระทบและความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลง คือ สามารถรักษาสถานทรัพยากรสู่ความมั่นคงของเศรษฐกิจ และการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนสู่การนำมาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้มีความยั่งยืน และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียนจังหวัดตรัง ในด้านมิติทางสังคมเกิดความสามัคคีภายในชุมชน เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนในการประกอบอาชีพจากฐานทรัพยากรในท้องถิ่น และผลงานวิจัยที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียนสามารถตอบโจทย์เป้าหมายร่วมกันของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนและการกระจายรายได้ทางการท่องเที่ยวชุมชน การเพิ่มมูลค่าด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนและการแปรรูปสัตว์น้ำ การดำเนินงานโครงการวิจัยทั้ง 11 โครงการ สามารถสร้างรายได้และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียนให้เกิดความยั่งยืนได้ต่อไป

โจทย์วิจัยมีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพและมีคุณค่าเนื่องจากเกิดการบูรณาการข้ามศาสตร์ในการทำงานวิจัย และมีแรงผลักดันในการทำผลงานวิชาการเพื่อสังคม นอกจากนี้ การนำระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่มาใช้ในการพัฒนาชุดโครงการวิจัยรูปแบบใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย โดยใช้

เครื่องมือการบริหารจัดการงานวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์เหตุผลสัมพันธ์ การประเมินผลลัพธ์ผลกระทบ การวิเคราะห์ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า ส่งผลให้มหาวิทยาลัยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยดังนี้ 1) โครงการวิจัยแหล่งข้อมูลสินค้าโอท็อป จังหวัดนครศรีธรรมราช จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) 2) โครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์เป้าหมายด้านสังคม สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เรื่องการพัฒนาภูมิภาคและจังหวัด 4.0 (โครงการ SIP) คือ โครงการวิจัยการขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณค่าใหม่ของธุรกิจอาหารทะเลในจังหวัดตรัง เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนประมงชายฝั่ง และโครงการการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่อันดามันตอนล่างบนฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และโครงการการจัดการและส่งเสริมธนาคารปูม้าแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนในจังหวัดตรังและจังหวัดกระบี่ จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) รวมถึงการนำระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่มาใช้ในการกำหนดกรอบและจัดทำประกาศทุนเพื่อพิจารณาจัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัย ทั้งงบประมาณเงินรายได้ และงบประมาณเงินแผ่นดิน กำหนดแนวทางในการเปิดรับข้อเสนอการวิจัยกำหนดตามอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยได้ให้ความสำคัญกับการสร้างร่วมมือกับภาคีในพื้นที่ร่วมกันในทุกภาคส่วนตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการงานวิจัย ซึ่งเกิด

ความร่วมมืออย่างต่อเนื่องทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน ตั้งแต่แผนยุทธศาสตร์จังหวัด ทิศทางการพัฒนา การเน้นให้ความสำคัญของจังหวัดในแต่ละเรื่อง ลงไปถึงระดับ อำเภอ ตำบล หรือหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบโดยตรงในแต่ละด้าน เพื่อสามารถสร้างความร่วมมือในระดับปฏิบัติการ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันโดยมุ่งหวังให้หน่วยงานภาครัฐของมหาวิทยาลัยเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชุมชน รวมทั้งจากความร่วมมือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัด รวมทั้งเมื่อมีการนำผลการวิจัยมาถ่ายทอดให้แก่ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน เกิดการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ ดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัยของชุมชน เกิดความตระหนักเห็นคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่น กระตุ้นพลังชุมชนในการขับเคลื่อนและพัฒนาพื้นที่ตามความมุ่งหวังของคนในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกองทุนส่งเสริมพัฒนางานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) สัญญาทุนเลขที่ RDG 61A0013

References

- Boonlertnirun, K., Leasen, S., Thongrek, P., Rattamabanlue, A., Songthong, M., & Nawatnatee, T. (2018). The system and mechanism in managing area-based collaborative research for development, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi. *Area Based Development Research Journal*, 10(6), 440–452. (in Thai).
- Buasai, S. (2014). Area based collaborative research with creating change in the area with creating change in the area. *Area Based Development Research Journal*, 6(3), 123–128. (in Thai).
- Homkhiew, C., Boonchouytan, W., Damsud, T., & Boonradsamee, B. (2020). *Innovation of eco-food packaging from nipa palm leaves (Research report)*. Trang: Rajamangala University of Technology Srivijaya. (in Thai).
- Kittikun, P. (2016). *Result based management: RBM*. Bangkok: The Secretariat of the House of Representatives. Retrieved March 2, 2020, from <http://rdi.snru.ac.th/wp-content/uploads/2016/11/cbr-km-2.pdf>. (in Thai).
- Onsri, N., Sagulsawasdipan, K., Kwanthong, N., Inpan, P., Chaichan, W., Buddhamongkol, S., & In-kerd, S. (2020) *Information technology system for surveillance and monitoring of water quality in real-time, Palian basin, Trang province (Research report)*. Trang: Rajamangala University of Technology Srivijaya. (in Thai).
- Panit, V. (2017). *Research administration of concepts from experience*. (2nd). Bangkok: The Thailand Research Fund. (in Thai).

- Podkumnerd, N., Wunsri, S., & Khairin, S. (2019) Production quality development of Nipa palm bowl of Palian river basin community, Trang province. *Area Based Development Research Journal*, 11(6), 518–537. (in Thai).
- Research and Development Institute, Sakon Nakhon Rajabhat University. (2016) Development of research problem of community based research. (Publication) 1–12. (in Thai).
- Sangthong, M., Klubnual, P., Sastsara, S., Chaitharee, A., & Chaienpimay, P. (2017). Evaluation on the system and mechanism of research management at the innovative research unit for society and community (phase II). *Area Based Development Research Journal*, 9(3), 155–166. (in Thai).
- Somaree, C., & Petjun, S. (2019). *Development of quality of local fishery products in Palian watershed to upgrade food standards (Research report)*. Trang: Rajamangala University of Technology Srivijaya. (in Thai).
- Srisaan, W. (2014). University social engagement. *EnT Digest*, (First Issue), 4–5. (in Thai).
- Tiramatvanich, B., & Buasai, S. (2015). *The development of university capabilities and roles in space use through research process. On the route to the university, serve the area: 15 Case Study of Thai Universities*. (WU–TRF Collaborative for Development of the Area Based Research). Bangkok: The Thailand Research Fund. (in Thai).